

אמנות חזותית // יסודי

יחידת לימוד לבית הספר היסודי: "רקמה כביטוי אמנותי" ביצירות של בני העדה האתיופית בישראל

כתבה וערכה: עינת ליצי' אוסרי
העירה והאירה: ענת רוזנבאום

1. נושא היחידה

רקמה כביטוי אמנותי ביצירות של בני העדה האתיופית בישראל.

2. רציונל לבחירת הנושא

- האמנות היא ערך יסודי בתחושת השייכות של התלמידים לזהותם, לתרבותם, לעמם, למקום הולדתם ולאמונתם. לפיכך, לימוד אמנות ישראלית לגוניה וזרמיה תורם לפיתוח שייכותם הלאומית והתרבותית של התלמידים, כמו גם להיכרות עם המגוון התרבותי הרחב של העדות בישראל.
- חיינו כיום שזורים בתרבות חזותית עשירה, מגוונת ומורכבת מאי פעם, כשמכל עבר אנו נחשפים לדימויים חזותיים שיש לפענחם. התלמידים ילמדו תכנים הקשורים למורשת יהדות אתיופיה באמצעות ניתוח יצירות, מצגות וחיפוש מידע ברשת, תוך הדגשת הציר החברתי-קהילתי, הכולל היכרות עם מנהגים, עם תרבות ועם פולקלור, הקושרים את בני העדה לכור מחצבתם הרוחני והפיזי.

צילום: בני וודו, Cc-by-sa-3.0

• מטרת היחידות היא היכרות עם היצירה האמנותית המסורתית והעכשווית בקרב בני העדה האתיופית בישראל, במקביל לעידוד ההבנה וההכלה של מגוון נושאים המעסיקים את בני העדה ומשתקפים ביצירותיהם.

• בשיעורים אלו יפתחו התלמידים כישורי למידה ליצירת הקשרים בין תחומי האמנויות השונים, כישורי למידה בינתחומית, ויכולת לקשור בין האמנות החזותית לבין תחומי ידע ותוכן נוספים. כל זאת, תוך פיתוח הסתכלות היסטורית על תקופות, על ערכים ועל מנהגים מגוונים באמצעות שיח, פענוח משמעויות מרובדות ויצירה אמנותית, שיתרמו לבירור זהותם האישית והתרבותית של התלמידים, מתוך לימוד והבנה.

• יחידת לימוד זו כוללת כשני שיעורים כפולים.

• השיעורים מיועדים לתלמידי בית הספר היסודי בכיתות ד'-ו', כחלק מן המהלך הקבוע של שיעורי האמנות [בתכנית הלימודים באמנות חזותית ובהתאם ל"אבני הדרך"](#) שעל פיהן היא בנויה. בנוסף רצויה זיקה לאירועים משמעותיים לבני העדה האתיופית בישראל: חג הסיגד (כ"ט בחשוון), ציון יום הזיכרון לנספים בדרך לסודן (יום ירושלים, כ"ח באייר).

בהתאם לנושא היחידה נבחרו מספר יצירות ששובצו למצגת כפתיח לחקירה, דיון ויצירה בעקבות דימויים ותכנים ממורשת יהדות אתיופיה.

3. מטרות מעשיות

- **בתחום התוכן:**

מפגש עם יצירות אמנות מסורתיות ועכשוויות של יוצרים מבני העדה האתיופית בישראל.

חקירה והיכרות עם דימויים ועם תכנים של מורשת יהדות אתיופיה העולים מן היצירות.

- **בתחום המיומנויות:**

פיתוח יצירתיות ומיומנות טכנית בחומרים שונים, תוך זיקה לתכנים החדשים שאליהם נחשפו התלמידים.

התנסות בחיפוש מידע חזותי ממוקד ברשת ושימוש בו.

- **בתחום הערכים:**

התבוננות בדימויים וקישורם למקורותיהם התרבותיים מהווים הזדמנות להיכרות עם המורשת התרבותית של יוצאי אתיופיה, כמו גם לבחינת הרגשות האישיים שמעוררות היצירות, מתוך כוונה ליצירת אמפתיה והבנה בין אנשים.

פענוח היצירות מקנה לתלמידים כושר לקריאה ביקורתית של דימויים חזותיים ויכולת לבחון אותם בהקשר לתרבות, לתקופה ולמקום שבו נוצרו.

תהליך היצירה האישי תורם לפיתוח הדמיון והיצירתיות של התלמיד. היכולת לקשור בין הידע החדש לבין עולמו הפנימי מאפשרת לתלמיד לקבל את השונה.

צילום: בני וודו, Cc-by-sa-3.0

4. מושגים מרכזיים ביחידה

מושגי אמנות:

סמל, דימוי, טכניקה, דגם, חומריות, מרקם, צבעוניות, תרבות, פרשנות

מושגי תרבות:

ביתא ישראל, קמיס, נטלה, רקמה, טווייה.
החיים באתיופיה, דגל אתיופיה, אריה כסמל, הקשר בין ממלכת אתיופיה לממלכת ישראל
- שלמה ומלכת שבא, מנליק, ספר "כְּכֶן נִגְשֶׁת", השושלת הסולמונית.

5. משאבי למידה

עבודה בחדר אמנות עם נגישות למגוון חומרים וכלים ונגישות למחשב, מקרן ומסך.
עבודה בחדר מחשבים.

6. הערכה

יצירה אישית/קבוצתית

עבודת יצירה בעקבות חשיפה לתכנים שיוצגו ויידונו בכיתה.

כתיבת רפלקציה

המשגת תהליך העבודה וביטויי הרגש.

7. מהלך השיעורים

כשניים עד שלושה שיעורים.

* ניתן לבחור בטכניקות אופייניות אחרות: מקלעות קש, קרמיקה, בניית כלי נגינה, בניית טוקול וכו', ולהכין מצגת פתיח מותאמת.

• שלב ראשון - חשיפה:

שיח דיאלוגי בעקבות חשיפה ליצירות אמנות, דימויים או חפצים הקשורה לתרבות עדת יהודי אתיופיה, תוך מציאת ההקשר בין היצירות - הקמה והמללת התכנים המיוצגים. דגמים, דימויים, צבעוניות, טכניקה.

• שלב שני:

בחירת דימוי מתוך אוסף דימויים ברשת או רפרודוקציות. שאילת שאלות, חיפוש מידע לגבי הדימוי הנבחר, הטכניקה.

• שלב שלישי:

יצירת וריאציה אישית על הדימוי הנבחר במגוון חומרי הגשה וטכניקות או בחומר וטכניקה קבועים שמוגשים על ידי המורה (לדוגמה: רקמה על רשת בצמר צבעוני ומחטי צמר, מילוי שטח משובץ בחלוקה צבעונית דמוית רקמה, ציור חופשי בחומרי צבע, הדבקת חוטים צבעוניים על מצע קשיח ועוד).

• שלב רביעי:

תליית עבודות והצגתן. דיון כיתתי בעבודות התלמידים ובהקשר שיצר כל תלמיד אל הדימוי שבחר.

• שלב חמישי:

רפלקציה.

צילום: בני וודו, Cc-by-sa-3.0

להרחבה:

מקורות למורה:

ארליך, חגי ושות', אתיופיה - נצרות, אסלאם, יהדות, אוניברסיטה פתוחה, 2003.
דקל טל ושות' (עורכות), הנזיר והאריה: אמנות אתיופית חזותית עכשווית בישראל, 2017.
תכנית הלימודים באמנות חזותית, בתי הספר היסודיים התשע"ו.

